

Lublin, dnia 10 czerwca 2026 r.

Dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS
Instytut Nauk Prawnych
Wydział Prawa i Administracji
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej
w Lublinie

R E C E N Z J A

mgra Michała Janusza Więckiewicza

pt. *Prawo do pokojowych zgromadzeń w Polsce i innych państwach europejskich.*

Studium prawnoporównawcze

Łomża 2026, ss. 218

napisanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Marcina Jurgilewicza

(promotor pomocniczy: dr Ewa Jakubiak)

I. Podstawa prawna

- Art. 190 ust. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.);
- Uchwała Nr 11 / 2026 Senatu Akademii Łomżyńskiej z dnia 29 kwietnia 2026 roku w sprawie wyznaczenia recenzentów rozprawy doktorskiej Pana mgra Michała Janusza Więckiewicza

II. Uzasadnienie wyboru tematu rozprawy doktorskiej

Wybór przez Doktoranta tematu rozprawy doktorskiej pt. „Prawo do pokojowych zgromadzeń w Polsce i innych państwach europejskich. Studium prawnoporównawcze” uważam za trafny i w pełni uzasadniony. Problematyka podjęta w rozprawie pozostaje aktualna zarówno z perspektywy teoretycznej, jak i praktycznej, a jej znaczenie wykracza poza wąsko rozumianą dogmatykę prawa, dotykając fundamentalnych wartości ustrojowych demokratycznego państwa prawnego.

O doniosłości tematu przesądza kilka okoliczności, które Autor trafnie eksponuje we wstępie. Po pierwsze, wolność pokojowych zgromadzeń należy do kategorii podstawowych praw politycznych jednostki i jak podkreśla się w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, do którego Doktorant wielokrotnie się odwołuje, stanowi jeden z fundamentów społeczeństwa demokratycznego, a w konsekwencji nie powinna podlegać wykładni zawężającej. Po drugie, zagadnienie to zachowuje stałą aktualność z uwagi na nieustanne napięcie pomiędzy gwarancją swobody manifestowania poglądów a obowiązkiem zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego, którego współczesnymi przejawami są między innymi ograniczenia wprowadzane w okresie pandemii COVID-19 oraz reakcje państw na zagrożenia o charakterze terrorystycznym. Po trzecie, Autor trafnie zidentyfikował rzeczywistą lukę badawczą. O ile bowiem problematyka zgromadzeń doczekała się w piśmiennictwie polskim szeregu opracowań o charakterze dogmatycznym i administracyjnoprawnym, o tyle jak zasadnie zauważa Doktorant, brakuje całościowego opracowania prawnoporównawczego ujmującego tę materię w skali szerszej niż krajowa. Podjęcie tego tematu należy zatem uznać za zasadne, ponieważ pozwala na pogłębioną analizę zagadnienia, które dotychczas nie zostało w pełni wyczerpane w literaturze przedmiotu w ujęciu komparatystycznym.

Na aprobatę zasługuje przy tym szeroki zakres terytorialny przyjętego pola badawczego. Doktorant nie ograniczył się do zestawienia rozwiązań polskich z prawem jednego czy dwóch państw, lecz objął analizą znaczną liczbę porządków prawnych państw europejskich, w tym państw członkowskich Unii Europejskiej, państw nordycko-bałtyckich,

państw członkowskich Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu EFTA, państw bałkańskich oraz państw kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej. Tak zakrojony przedmiot badań świadczy o ambicji naukowej Autora i o umiejętności dokonania wyboru ważnego naukowo przedmiotu badań.

Aktualność podjętej problematyki potwierdza również dynamika orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, które Autor systematycznie wykorzystuje, oraz nieustanna ewolucja krajowych regulacji dotyczących organizacji i przebiegu zgromadzeń. Prawo do zgromadzeń pozostaje bowiem jednym z tych obszarów, w których napięcie pomiędzy wolnością jednostki a interesem publicznym ujawnia się w sposób szczególnie wyrazisty, a kolejne wydarzenia o charakterze społecznym i politycznym nieustannie weryfikują przyjęte rozwiązania normatywne. Podjęcie przez Doktoranta tego zagadnienia w ujęciu prawnoporównawczym pozwala uchwycić owo napięcie nie w odosobnionej perspektywie krajowej, lecz na szerszym tle europejskim, co istotnie podnosi poznawczą wartość rozprawy.

Temat rozprawy ma ponadto wyraźny walor praktyczny. Podjęty problem jest przydatny nie tylko z perspektywy teorii prawa konstytucyjnego i praw człowieka, lecz także dla praktyki stosowania prawa, w szczególności dla organów administracji publicznej, sądownictwa oraz formacji odpowiedzialnych za zabezpieczenie zgromadzeń. Doktorant trafnie wpisuje swoje rozważania w kontekst ochrony praw jednostki, ujmując wolność zgromadzeń jako instrument realizacji szerszego spektrum praw i wolności w przestrzeni publicznej.

Reasumując tę część oceny, stwierdzam, że przedłożona do recenzji rozprawa świadczy o umiejętności dokonania przez Doktoranta wyboru problemu badawczego o doniosłym znaczeniu teoretycznym i aplikacyjnym, a sam wybór tematu należy uznać za przejaw dojrzałości naukowej Autora.

III. Ocena merytoryczna rozprawy doktorskiej

3.1. Konstrukcja rozprawy doktorskiej

Rozprawa składa się z wykazu skrótów, wstępu, siedmiu rozdziałów merytorycznych, zakończenia oraz bibliografii. Każdy z rozdziałów został podzielony na podrozdziały i zwieńczony odrębną częścią wnioskową, co należy ocenić pozytywnie, gdyż taki układ porządkuje wywód i ułatwia śledzenie toku rozumowania Autora. Struktura rozprawy wykazuje logiczną koherencję i przemyślaną organizację materiału badawczego.

Wstęp rozprawy spełnia funkcję metodologiczną i porządkującą. Doktorant określił w nim przedmiot badań, główny cel badawczy oraz cele szczegółowe (oznaczone jako C1-C4), główny problem badawczy i problemy szczegółowe (P.1-P.4), a także główną hipotezę badawczą oraz hipotezy szczegółowe (H.1–H.3). Przedmiotem badań uczyniono deskrypcję i analizę prawa do zgromadzeń w Polsce oraz w innych państwach europejskich, zaś głównym celem badawczym identyfikację i przedstawienie uniwersalnych standardów normatywnych regulujących to prawo. Główny problem badawczy ujęto w postaci pytania o różnice i podobieństwa występujące w regulacjach prawnych dotyczących prawa do pokojowych zgromadzeń w badanych państwach oraz o implikacje tych różnic dla praktyki realizacji tego uprawnienia. Tak skonstruowany aparat pojęciowy jest kompletny, wewnętrznie spójny i adekwatny do tematu pracy, a poszczególne jego elementy pozostają względem siebie we właściwej relacji. Cele i problemy szczegółowe stanowią konsekwentną dekompozycję założeń głównych. Za walor należy uznać precyzyjne wyodrębnienie w osobnych jednostkach redakcyjnych przedmiotu badań, celów, problemów oraz hipotez, co świadczy o dyscyplinie metodologicznej Autora.

Odnutowania wymaga, że we wstępie Autor zamieścił także przegląd dotychczasowego stanu badań, wskazując reprezentatywne pozycje polskiego i obcojęzycznego piśmiennictwa poświęconego problematyce zgromadzeń, a następnie uzasadnił istnienie luki badawczej, którą rozprawa ma wypełnić. Doktorant świadomie zawęził przy tym pole badawcze do klasycznych zgromadzeń publicznych, wyłączając z zakresu rozważań imprezy masowe oraz wyodrębnione zgromadzenia religijne, co należy uznać za zabieg metodologicznie uzasadniony, służący zachowaniu spójności przedmiotu

badan. Tego rodzaju samoograniczenie świadczy o świadomości metodologicznej Autora oraz o umiejętności precyzyjnego wytyczenia granic prowadzonej analizy.

Układ merytoryczny pracy oparto na zasadzie przechodzenia od zagadnień ogólnych ku szczegółowym, a następnie w warstwie komparatystycznej na grupowaniu badanych państw według kryterium tożsamości regionalno-instytucjonalnej. Rozdział pierwszy, poświęcony normatywnym podstawom zgromadzeń na świecie, pełni funkcję fundamentu pojęciowego i normatywnego całości pracy. Doktorant rekonstruuje w nim standard międzynarodowy i europejski, w szczególności wynikający z Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka, Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych oraz Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, ze szczególnym uwzględnieniem art. 11 EKPC oraz dorobku orzeczniczego ETPCz.

Rozdział drugi przenosi rozważania na grunt krajowy i obejmuje analizę regulacji prawa do zgromadzeń w Polsce, w tym zagadnień organizacji, przebiegu i rozwiązywania zgromadzenia oraz problematyki bezpieczeństwa zgromadzeń. Rozdziały od trzeciego do siódmego tworzą zasadniczą, prawnoporównawczą oś rozprawy. Rozdział trzeci dotyczy wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej (Niemiec, Austrii i Belgii; Czech, Słowacji i Węgier; Francji, Hiszpanii, Irlandii, Chorwacji oraz Cypru), rozdział czwarty - państw nordycko-bałtyckich, rozdział piąty - państw członkowskich EFTA (Islandii, Norwegii i Szwajcarii), rozdział szósty - państw bałkańskich (Bułgarii, Rumunii i Grecji), zaś rozdział siódmy - państw kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej, w tym Ukrainy i Turcji. Tak przyjęty układ należy ocenić pozytywnie, ponieważ pozwala czytelnikowi stopniowo przechodzić od standardu uniwersalnego, poprzez rozwiązania krajowe, ku panoramie porównawczej, a jednocześnie odzwierciedla logikę instytucjonalną integracji europejskiej.

Zakończenie rozprawy spełnia funkcję syntetyzującą. Doktorant gromadzi w nim końcowe konkluzje, nawiązując do założeń wstępnych, w szczególności do tezy, w świetle której zgromadzenia chronione normatywnie muszą każdorazowo nosić charakter pokojowy, a dopuszczalne ograniczenia ich przebiegu pozostają zróżnicowane w zależności od państwa, zawsze jednak przy jednoczesnym obowiązku ochrony jednostek i zachowania

równowagi pomiędzy wolnością a bezpieczeństwem. Poszczególne rozdziały tworzą spójną narrację naukową, a przyjęta sekwencja wywodu jest prawidłowa.

Konstrukcja pracy nie budzi zasadniczych zastrzeżeń. Tytułem uwagi o charakterze wyłącznie porządkującym pragnę jednak zauważyć, że poszczególne rozdziały komparatystyczne wykazują nierówny stopień rozbudowania. Podczas gdy część państw doczekała się obszernej, wielowątkowej analizy (jak w przypadku rozdziału trzeciego), inne ujęto bardziej syntetycznie, w szczególności w rozdziale piątym, dotyczącym państw EFTA, oraz w podrozdziale 7.1, w którym aż osiem państw kandydujących (Albanię, Bośnię i Hercegowinę, Czarnogórę, Gruzję, Kosowo, Mołdawię, Macedonię oraz Serbię) omówiono łącznie w obrębie jednej jednostki redakcyjnej, podczas gdy Ukrainie i Turcji poświęcono odrębne podrozdziały. Rozważenia wymagałoby, czy bardziej wyrównane proporcje pomiędzy poszczególnymi częściami nie zwiększyłyby przejrzystości wywodu komparatystycznego. Uwaga ta ma jednak charakter porządkujący i nie wpływa zasadniczo na pozytywną ocenę konstrukcji rozprawy, która pozostaje adekwatna do tematu oraz celu pracy.

3.2. Ocena merytoryczna problemu badawczego przedstawionego w rozprawie doktorskiej

Przedłożona do recenzji rozprawa doktorska stanowi wartościowe i samodzielne opracowanie naukowe. Doktorant wykazał się dobrą znajomością analizowanej problematyki oraz umiejętnością prowadzenia uporządkowanego, wielowątkowego wywodu naukowego, łączącego perspektywę dogmatycznoprawną z analizą prawnoporównawczą i z przeglądem orzecznictwa krajowego oraz trybunałów międzynarodowych. W tej części recenzji odnoszę się kolejno do sposobu sformułowania problemu badawczego, do przyjętych metod, do najważniejszych ustaleń poszczególnych rozdziałów oraz do samodzielności i oryginalności rozprawy, wskazując zarazem kwestie wymagające dyskusji.

Problem badawczy został sformułowany poprawnie. Pytanie o różnice i podobieństwa w regulacjach prawa do pokojowych zgromadzeń w Polsce i innych

państwach europejskich oraz o ich implikacje praktyczne ma charakter weryfikowalny i naukowo nośny, a przyjęta metoda komparatystyczna, uzupełniona o metodę formalno-dogmatycznie, jest adekwatna do tak postawionego problemu. Komparatystyka prawnicza stanowi tu właściwe narzędzie, pozwala bowiem nie tylko uwypuklić różnice, lecz także zidentyfikować podobieństwa ustrojowe we wdrażaniu standardów międzynarodowych. Na aprobatę zasługuje świadome posłużenie się przez Autora kryterium tożsamości regionalno-instytucjonalnej jako zasadą porządkującą materiał porównawczy. W mojej ocenie istotną wartością rozprawy jest połączenie perspektywy dogmatycznoprawnej z analizą porównawczą, dzięki czemu praca nie ogranicza się do deskrypcji obcych rozwiązań, lecz zmierza do uchwycenia prawidłowości o charakterze modelowym.

Na szczególne podkreślenie zasługuje sposób, w jaki Autor rekonstruuje w rozdziale pierwszym podstawowe kategorie pojęciowe istotne dla badanego zagadnienia. Doktorant trafnie wykazuje, że standard normatywny oparty na art. 11 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka (EKPC) oraz art. 21 Międzynarodowego Paktu Praw Obywatelskich i Politycznych (MPPOiP) ma charakter uniwersalny i stanowi wyznacznik dla wykładni norm krajowych. Przekonująca jest przy tym konstatacja, w świetle której instrumenty ochrony tego standardu, w szczególności skarga do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka, działają *post factum* i charakteryzują się znaczną przewlekłością, co czyni je niewystarczająco skutecznymi w zakresie bieżącej ochrony istoty wolności zgromadzeń, która ze swej natury wymaga decyzji o charakterze natychmiastowym. Spostrzeżenie to jest cenne, ujawnia bowiem napięcie pomiędzy formalnym ujednoliceniem standardu a realną efektywnością jego egzekwowania.

Rozwinięcia wymaga w tym miejscu sposób, w jaki Autor rekonstruuje samo pojęcie zgromadzenia pokojowego. Doktorant trafnie przyjmuje za orzecznictwem strasburskim szerokie rozumienie tego pojęcia, obejmujące również demonstracje mogące „irytować lub obrażać”, o ile w istocie nie przybierają one charakteru niebezpiecznego, a zarazem prawidłowo wskazuje bezpieczeństwo państwa oraz porządek publiczny jako dobra prawnie chronione, których zagrożenie uzasadnia w granicach zasady proporcjonalności ingerencję organów władzy publicznej. Na uznanie zasługuje także wyodrębnienie instytucji

zgromadzenia spontanicznego jako wyjątku od ogólnego mechanizmu notyfikacyjnego, dopuszczalnego jedynie w razie nagłych zdarzeń o doniosłym znaczeniu publicznym, powiązanych węzłem czasowym i przyczynowym ze zdarzeniami z obszaru interesu publicznego. Tak zarysowana siatka pojęciowa stanowi właściwy punkt wyjścia dla dalszej analizy porównawczej i dowodzi opanowania przez Autora teoretycznych podstaw badanej problematyki.

W rozdziale drugim Doktorant przeprowadza kompetentną analizę polskiego reżimu prawnego, trafnie wskazując, że ustawa z dnia 24 lipca 2015 r. - Prawo o zgromadzeniach ma charakter kompleksowy i konkretyzuje konstytucyjną wolność zgromadzeń, wyodrębniając zgromadzenia podlegające notyfikacji w trybie zwykłym, zgromadzenia w trybie uproszczonym, zgromadzenia spontaniczne oraz zgromadzenia cykliczne. Za wartościowy uznaje fragment, w którym Autor, odwołując się do dostrzeżonego w praktyce problemu absencji organizatora w wyznaczonym terminie zgromadzenia, połączonej z angażowaniem sił Policji, formułuje postulat *de lege ferenda* uregulowania na poziomie ustawowym obowiązku poinformowania organu gminy o rezygnacji z przeprowadzenia zgromadzenia, pod rygorem odpowiedzialności administracyjnej. Świadczy to o zdolności Doktoranta do przechodzenia od analizy obowiązującego stanu prawnego ku wnioskowi o charakterze legislacyjnym, a tym samym o praktycznej użyteczności prowadzonych badań.

Na odnotowanie zasługuje również sposób ujęcia przez Autora problematyki bezpieczeństwa zgromadzeń, której Doktorant poświęca odrębny podrozdział rozdziału drugiego. Autor trafnie eksponuje rolę funkcjonariuszy Policji w zapewnieniu bezpiecznego przebiegu zgromadzenia oraz jako odrębny problem badawczy prawną i faktyczną dopuszczalność stosowania środków przymusu bezpośredniego wobec uczestników manifestacji, sygnalizując zarazem ryzyko nadużywania kompetencji ustawowych. Przekonujące jest rozróżnienie pojęć bezpieczeństwa państwa oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego jako odrębnych przesłanek ograniczających wolność zgromadzeń, stanowiących podstawę decyzji zakazujących ich odbycia. W tym zakresie wywód Autora wykracza poza prostą deskrypcję przepisów i zmierza ku ocenie funkcjonalnej obowiązujących rozwiązań, co należy poczytać za walor rozprawy.

Zasadniczą wartość rozprawy stanowią rozdziały komparatystyczne (od trzeciego do siódmego), w których Doktorant wykazuje umiejętność uogólniania zebranego materiału. W odniesieniu do wybranych państw członkowskich Unii Europejskiej Autor trafnie wyodrębnia dwa modele ochrony wolności zgromadzeń, a mianowicie model sformalizowany, charakterystyczny dla Niemiec, Austrii i Belgii, oparty na przewidywalnych przesłankach normatywnych, w tym na wyznaczaniu stref zakazu organizacji zgromadzeń wokół siedzib parlamentów, oraz model akcentujący prymat ochrony porządku publicznego, obserwowany we Francji i Hiszpanii. Doktorant trafnie dostrzega przy tym rozwiązania budzące wątpliwości z punktu widzenia standardów europejskich, takie jak utrzymywany w prawie austriackim zakaz pełnienia funkcji organizatora zgromadzeń politycznych przez cudzoziemców czy rozszerzona odpowiedzialność majątkowa organizatorów w prawie hiszpańskim. Przekonująca jest również obserwacja dotycząca odmiennej natury wyzwań w państwach Europy Zachodniej, gdzie kluczowy pozostaje dylemat wyważenia wolności jednostki i przeciwdziałania zagrożeniom terrorystycznym oraz w państwach Europy Środkowej, gdzie problemem pozostaje zagwarantowanie niezależności procedur od ingerencji władzy wykonawczej.

Wysoko oceniam analizę zawartą w rozdziale czwartym, w którym Autor na tle państw nordycko-bałtyckich, ukazuje wyraźny kontrast pomiędzy liberalnym modelem skandynawskim, opartym na dialogu i domniemaniu legalności manifestacji, czego wyrazem jest brak kompetencji organów policyjnych Finlandii i Szwecji do rozwiązywania zgromadzenia wyłącznie z powodu niedopełnienia wymogu notyfikacji, a bardziej rygorystycznym, securitologicznym ujęciem państw bałtyckich, posługujących się instrumentem stref buforowych oraz ograniczeniami o charakterze symbolicznym. Trafność tego zestawienia polega na wykazaniu znacznej dywergencji normatywnej pomimo bliskości geograficznej obu grup państw, co stanowi samodzielny wkład poznawczy Autora. Podobnie wartościowe są ustalenia rozdziału piątego, w którym Doktorant wykazuje, że brak członkostwa w Unii Europejskiej nie obniża standardu ochrony z uwagi na kluczową rolę EKPC, oraz trafnie sygnalizuje, że mechanizmy demokracji bezpośredniej (referenda

lokalne w Szwajcarii) mogą paradoksalnie prowadzić do zaostrzenia ograniczeń prawa do protestu.

W rozdziałach szóstym i siódmym Autor konsekwentnie rozwija przyjętą perspektywę, wskazując, że w państwach bałkańskich formalna zgodność ustawodawstwa z prawem Unii Europejskiej nie zawsze przekłada się na ugruntowaną kulturę prawną w sferze ochrony praw człowieka, a w grupie państw kandydujących występuje najwyższy stopień zróżnicowania od postępującej liberalizacji (Ukraina, z odwołaniem do sprawy Vyerentsov oraz przemian po Euromajdanie) po model o charakterze autorytarnym (Turcja). Konkluzje te są wyważone i znajdują oparcie w przywołanym materiale normatywnym oraz orzecznictwym. Z punktu widzenia ustawowych wymagań stawianych rozprawom doktorskim należy stwierdzić, że Doktorant wykazał ogólną wiedzę teoretyczną w dyscyplinie nauki prawne oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej; samodzielne wyprowadzenie z rozległego materiału porównawczego konstrukcji modelowych (model sformalizowany i model prymatu porządku publicznego, model skandynawski i model bałtycki) stanowi przejaw oryginalnego rozwiązania problemu naukowego.

Za szczególnie wartościowy efekt przeprowadzonej analizy uznaję wyłonienie przez Autora swoistego gradientu rzeczywistej ochrony wolności zgromadzeń w przestrzeni europejskiej. Doktorant przekonująco wykazuje, że przy wysokim ujednoliceniu standardu normatywnego poziom jego praktycznej realizacji układa się w skalę. Od najpełniejszej ochrony w państwach skandynawskich i relatywnie satysfakcjonujący standard w większości badanych państw unijnych, aż po ochronę o charakterze nierzadko wyłącznie deklaratywnym w części państw kandydujących oraz w Turcji. Wniosek ten ma charakter syntetyzujący i stanowi samodzielny wkład poznawczy rozprawy, pozwala bowiem uporządkować rozległy materiał porównawczy wokół czytelnego kryterium oceny i nadaje całości wywodu spójność wykraczającą poza proste zestawienie rozwiązań krajowych.

Zakończenie rozprawy zasługuje na odrębne odnotowanie, ujawnia bowiem dojrzałość analityczną Autora. Trafne jest w szczególności rozróżnienie pomiędzy standardem normatywnym, na kontynencie wysoce ujednoliconym, a standardem

praktycznego stosowania prawa (*law in action*), ujawniającym znaczące rozbieżności systemowe, a także konsekwentne posługiwanie się dychotomią negatywnych i pozytywnych obowiązków państwa. Przekonująca jest argumentacja Autora dotycząca zasady wyłączności ustawy jako bariery chroniącej przed ograniczaniem wolności zgromadzeń aktami podustawowymi, zilustrowana doświadczeniami okresu pandemii COVID-19, oraz teza o subsydiarnym charakterze interwencji siłowej służb porządkowych jako środka *ultima ratio*.

Nie wszystkie wątki rozprawy mają jednak jednakowo mocne uzasadnienie i kilka kwestii pragnę przedstawić w konwencji dyskusji naukowej. W moim przekonaniu szerszego rozwinięcia wymagałoby zestawienie głównej hipotezy badawczej oraz hipotezy szczegółowej H.1, zgodnie z którą przyjęte standardy prawa międzynarodowego stanowią obiektywny wzorzec dla faktycznej realizacji prawa do zgromadzeń, z formułowanym przez samego Autora wnioskiem o ograniczonej skuteczności instrumentów ochrony tego standardu. Pomiedzy tezą o uniwersalności i wzorcotwórczym charakterze standardu a konstatacją o jego słabej egzekwowalności w praktyce (*law in action*) zachodzi bowiem relacja, której pełniejsze wyjaśnienie wzmocniłoby spójność wywodu. Byłbym zainteresowany stanowiskiem Doktoranta co do tego, w jakim stopniu „obiektywny wzorzec” pozostaje realnym czynnikiem kształtującym praktykę, a w jakim jedynie deklaratywnym punktem odniesienia.

Po drugie, w warstwie komparatystycznej miejscami daje się zauważyć przewaga deskrypcji obcych regulacji nad ich pogłębioną analizą. Dotyczy to zwłaszcza tych państw, które omówiono w sposób bardziej syntetyczny. W odniesieniu do części porządków prawnych analiza koncentruje się na zrekonstruowaniu treści przepisów oraz przywołaniu orzecznictwa, w mniejszym zaś stopniu na ocenie funkcjonalnej rozwiązań i ich osadzeniu w szerszym kontekście ustrojowym danego państwa. Materiał przedstawiony w rozprawie nie zawsze daje przy tym podstawy do dalej idących wniosków uogólniających w odniesieniu do państw ujętych zbiorczo. Wzmocnienie tej warstwy stanowiłoby naturalny kierunek dalszych badań Autora, w szczególności w perspektywie ewentualnej publikacji rozprawy.

Po trzecie, kwestią raczej do dyskusji niż zarzutem pozostaje kryterium doboru badanych państw oraz rozumienie „europejskości” przyjęte w pracy. Włączenie do analizy niektórych państw kandydujących (w tym Gruzji) skłania do pytania o przyjęte przez Autora kryterium delimitacji pola badawczego. Czy ma ono charakter ściśle geograficzny, instytucjonalny związany z członkostwem lub aspiracjami do członkostwa w organizacjach europejskich, czy też aksjologiczny polegający na przynależności do europejskiego kręgu kulturowego. Doprecyzowanie tego kryterium w toku obrony pozwoliłoby pełniej uzasadnić zakres przedmiotowy rozprawy. Podniesione uwagi nie podważają jednak pozytywnej oceny rozprawy, lecz wskazują możliwe kierunki dalszych badań oraz zagadnienia, do których chętnie powróciłbym w trakcie dyskusji w czasie publicznej obrony.

Reasumując tę część oceny, stwierdzam, że pod względem merytorycznym podjęty problem badawczy został przedstawiony na dobrym poziomie naukowym. Doktorant osiągnął zakładany cel badawczy, udzielił odpowiedzi na postawione pytania badawcze oraz zweryfikował przyjęte hipotezy, a rozprawa jako całość potwierdza znajomość przedmiotu badań oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia uporządkowanego wywodu naukowego.

3.3. Dobór i wykorzystanie źródeł oraz literatury przedmiotu

Dokonany przez Doktoranta dobór literatury i źródeł świadczy o dobrej znajomości przedmiotu badań. Bibliografia rozprawy jest obszerna, zróżnicowana i zasadniczo adekwatna do podjętego tematu. Obejmuje ona pokaźny zbiór literatury przedmiotu (około 120 pozycji), bogaty wykaz orzecznictwa międzynarodowego, orzecznictwo krajowe oraz wykaz źródeł internetowych. Tak szeroka podstawa źródłowa potwierdza rzetelność warsztatu badawczego Autora oraz jego umiejętność selekcji materiałów istotnych dla analizowanego problemu.

Na pozytywną ocenę zasługuje wykorzystanie zarówno literatury polskojęzycznej, jak i obcojęzycznej, w tym opracowań anglojęzycznych poświęconych prawu Europejskiej Konwencji Praw Człowieka oraz wolności pokojowych zgromadzeń. Za walor należy uznać aktualność wykorzystanych źródeł. Autor sięga po pozycje najnowsze, w tym opracowania z

lat 2024-2025 oraz materiały prasowe z roku 2026, co świadczy o bieżącym śledzeniu rozwoju badanej problematyki i dbałości o uwzględnienie aktualnego stanu prawnego i doktrynalnego. Szczególnie wartościowe dla pracy o charakterze prawnoporównawczym jest wsparcie analizy reprezentatywnym orzecznictwem strasburskim, przyporządkowanym poszczególnym państwom, co uwidacznia realne problemy egzekwowania praw konwencyjnych w odmiennych systemach krajowych.

Tytułem uwag o charakterze porządkującym i uzupełniającym pragnę wskazać dwie kwestie. Po pierwsze, w pracy obejmującej regulację blisko trzydziestu porządków prawnych odczuwalny jest brak odrębnego wykazu aktów prawnych (źródeł prawa) w obrębie bibliografii. Akty normatywne regulujące prawo do zgromadzeń w poszczególnych państwach przywoływane są wprawdzie konsekwentnie w przypisach, jednak ich zestawienie w wyodrębnionej części bibliografii istotnie zwiększyłoby przejrzystość podstawy normatywnej rozprawy i ułatwiło weryfikację zakresu analizowanego materiału. Po drugie, w odniesieniu do części literatury zagranicznej dotyczącej systemów prawnych omawianych syntetycznie rozważyć można byłoby pełniejsze sięgnięcie po rodzime piśmiennictwo danego państwa, co wzmocniłoby walor komparatystyczny analizy. Wskazane uwagi nie mają jednak charakteru zasadniczego i nie wpływają na ogólną pozytywną ocenę warsztatu bibliograficznego.

Na marginesie pragnę odnotować, że podstawa źródłowa rozprawy w znacznej mierze opiera się na dorobku naukowym kręgu badawczego związanego z problematyką bezpieczeństwa zgromadzeń, w tym na licznych pracach promotora rozprawy. Jest to zrozumiałe z uwagi na przedmiot badań oraz pozycję tego dorobku w polskim piśmiennictwie, a samodzielne, krytyczne odniesienie się przez Autora do przywoływanych poglądów świadczy o właściwym posługiwaniu się literaturą. Uwagę tę formułuję jedynie jako sugestię, by w dalszych badaniach Autor jeszcze szerzej konfrontował analizowane zagadnienia z konkurencyjnymi nurtami doktrynalnymi. Konkludując, dobór i wykorzystanie źródeł oraz literatury przedmiotu oceniam pozytywnie; bibliografia stanowi solidną podstawę dla przeprowadzonej analizy i potwierdza rzetelność warsztatu naukowego Doktoranta.

3.4. Strona językowa i redakcyjna rozprawy doktorskiej

Strona językowa i redakcyjna rozprawy zasadniczo nie budzi poważniejszych zastrzeżeń. Autor posługuje się językiem naukowym w sposób co do zasady poprawny i komunikatywny, a terminologia prawnicza, w tym terminologia łacińska oraz pojęcia zaczerpnięte z prawa międzynarodowego i europejskiego jest wykorzystywana w sposób spójny i adekwatny do przedmiotu badań. Wywód jest na ogół przejrzysty, a aparat przypisów oraz bibliografia zostały opracowane starannie i z poszanowaniem reguł sztuki naukowej. Na uznanie zasługuje konsekwentne stosowanie wykazu skrótów, co podnosi czytelność wywodu nasyconego odwołaniami do aktów prawnych i orzecznictwa.

Mimo ogólnie dobrego poziomu redakcyjnego rozprawy należy wskazać kilka uchybień o charakterze technicznym, które winny zostać usunięte przed ewentualną publikacją pracy. W tekście napotkać można pojedyncze omyłki literowe (przykładowo „sołecznej” zamiast „społecznej”, „ustapach” zamiast „ustępach”, „ekseprtem” zamiast „ekspertem”) oraz drobne usterki o charakterze edytorskim, w tym sporadyczny brak polskich znaków diakrytycznych (np. „zgode” zamiast „zgodeń”) czy brak spacji w zapisie tytułu obcojęzycznego w bibliografii. Dostrzegłem także nieliczne drobne niekonsekwencje w danych bibliograficznych dotyczące roku wydania tej samej pozycji (rozbieżność pomiędzy zapisem w przypisie a zapisem w wykazie literatury), które wymagają ujednolicenia.

Odrębną, łagodniejszą uwagę pragnę poświęcić warstwie stylistycznej. W niektórych partiach tekstu wywód przybiera postać nazbyt rozbudowaną i ozdobną, a dążenie do podniosłości sformułowań nie zawsze sprzyja precyzji prawniczej. Podkreślam jednak, że uwagi te mają charakter wyłącznie redakcyjny i stylistyczny. Nie wpływają one na ocenę wartości merytorycznej dysertacji, a ich uwzględnienie będzie wskazane przede wszystkim z myślą o publikacji, na którą praca w mojej ocenie zasługuje.

IV. Wniosek końcowy

Stwierdzam, że przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska mgra Michała Janusza Więckiewicza pt. „Prawo do pokojowych zgromadzeń w Polsce i innych państwach europejskich. Studium prawnoporównawcze” (Łomża 2026, ss. 218) spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim przewidziane w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Rozprawa stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktoranta w dyscyplinie nauki prawne oraz potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Zgłoszone w recenzji uwagi mają charakter polemiczny, porządkujący oraz redakcyjny, wpisują się w naturalną dyskusję naukową i nie wpływają na ogólną, jednoznacznie pozytywną ocenę dysertacji. Na podkreślenie zasługują w szczególności szeroki zakres komparatystyczny podjętych badań, aktualność wykorzystanej podstawy źródłowej oraz umiejętność samodzielnego wyprowadzenia z rozległego materiału porównawczego konstrukcji o charakterze modelowym.

W związku z powyższym wnoszę o dopuszczenie rozprawy doktorskiej mgra Michała Janusza Więckiewicza do dalszych etapów postępowania doktorskiego.

dr hab. Jarosław Kostrubiec, prof. UMCS

